

Fond za zaštitu i ostvarivanje
manjinskih prava

Donator: Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava

Fond za zaštitu i ostvarivanje
manjinskih prava

Implementator: Ljtvija Kalač

NAŠE KULTURE

Monografija je pripremljena u okviru projekta

“NAŠE KULTURE“

Dizajner monografije: Halil Hodžić
Obradivač fotografije: Irsan Kalač
Štampa: Profesional Solutions doo

Ova publikacija odražava isključivo stavove autora i Fond se ne može smatrati odgovornim za bilo kakvu upotrebu informacija sadržanih u njoj.

Ženska nošnja sastojala se od gaća, košulje, ječermice, fermena, čevkena, anterije, pojasa, dimija, bluze, obuće, oglavlja i nakita. Gaće, duge i dosta široke, izrađivale su se od tankog pamučnog platna. Košulja je bila duga do članaka, s dugim širokim rukavima, od tankog pamučnog platna, obično s utkanim svilenim prugama. Kod imućnijih prednji donji dijelovi košulje bili su ukrašeni zlatnim vezom a na gornji dio tijela oblačili su se ječerma i fermeni, kratki prslučići bez rukava, raskošno ukrašeni zlatovezom. Preko njih oblačila se anterija, vrsta duge otvorene haljine koje bile od raznih materijala, zavisno od imovnog stanja. Imućne žene imale su raskošne anterije od zlatotkanog brokata, raznih vrsta svile i somota, s veoma kićenim zlatovezom, preko koje se stavljao pojas s ukrasnim kopčama. Krajem 18. Vijeka počinju u običaj da ulaze ,duge i veoma široke, od raznih materijala: od pamučnih do najskupocjenijih, svilenih. Uz njih su se nosile kraće košulje, ječermice, fermeni, pa i čevkeni, raznovrsno ukrašeni zlatovezom. Na glavi su nošene razne vrste kapica s nakitom i razne vrste tankih mahrama. Obuća je bila slična muškoj (mestve, firale, čizme za put, nalune), a uz to i nekoliko vrsta raskošno ukrašenih papuča.

Uvod

Sjever Crne Gore bogat je kulturno-istorijskim nasleđem, a kroz ovu monografiju prikazat ćemo najznačajnije kulturno-istorijske spomenike u Rožajama, Beranama, Plavu i Bjelom Polju. Osim spomenika prikazat ćemo bogatu tradicionalnu odjeću koja izražava identitet naroda na sjeveru Crne Gore gdje žive u najvećem broju crnogorci, srbi, bošnjaci i albanci. Kulturno bogatstvo naše zemlje može biti idealna spona za prevazilaženje bilo kakvih podjela i približavanja mladih, raditi na izgradnji budućnosti kroz dijalog i razne vidove kulturne saradnje.

U cilju jačanja dijaloga kao najsigurnijeg puta ka našoj sigurnoj budućnosti, bitno je u njega uključiti razne druge aktere kako kulturno-umjetničke tako i vjerske. Kultura predstavlja sistem zajedničkih vrijednosti, tradicija, običaja, ponašanja, vjerovanja i tvorevina koje članovi društva koriste u svojoj međusobnoj interakciji jedan sa drugim i sa čitavim svijetom, a prenose se sa generacije na generaciju putem procesa učenja. Kultura može da dovede do zajedničkog identiteta ili vizije i tako istovremeno može razdvajati i povezivati.

Zato postoje ovakvi projekti koji nas podstiču na razmišljanja, daju nam ideje i navode nas da ne budemo pripadnici one većine koja ne mari za kulturu i njeno poboljšanje.

Posjetom gradova, kulturnih institucija, spomenika kulture na sjeveru Crne Gore, proćavanjanjem i upoznavanjem narodnih nošnji našeg regiona, te stvaranjem kontakata i kroz priču sa ljudima ostala dva konstitutivna naroda uvideli su mladi ljepotu drugačijeg. Te minorne različite religiozne varijacije, u suštini predstavljaju propagiranje istih vrijednosti - ljubavi, mira, tolerancije među ljudima uz malo drugačiji način interpretiranja skoro jedne te iste pojave.

Međukulturalno razumijevanje i saradnja mladih na sjeveru Crne Gore, jeste sagledavanje najvažnijih aspekata kulturne dimenzije razvoja crnogorskog društva, u ovom slučaju mladih, afirmacija kulturno-istorijskog naslijeđa, razvoja kulturnih potreba, participacije mladih u kulturnom životu i unapređenja kulturne saradnje i komuniciranja mladih iz različitih gradova.

Crkva Ružica u Rožajama izgrađena je 1984. Godine, na istom mjestu je postojala crkva a porušena u 17. vijeku od strane Osmanlija. Crkva je porušena u socijalističkom periodu, ali je opet izgrađena u periodu od 1984. do 1992. godine.

Kako je crkva vremenom prilično ruinirana, to je rekonstrukcije bila neophodna. Pored pravoslavnih stanovnika i pravoslavne crkve u rekonstrukciju su se uključili i građani Rožaja islamske vjere, kao i opština. S obzirom da Bošnjaci Rožaja imaju ogromnu dijasporu i otuda su priložena značajna sredstva kako bi se crkva obnovila. Na svečanosti povodom 30 godina od obnavljanja crkve parohija u Rožajama se zahvalila njegovim muslimanskim stanovnicima na priloženim donacijama.

Na nogama su nošene bijele vunene ili pamučne čarape, a preko njih mestve, mehke, sobne, poluduboke cipele, preko kojih su se za ulicu obuvale firale. To je vrsta otvorene cipele sa šiljatim vrhom. Za putovanja nošene su čizme i kundure, tj. vrsta grubljih cipela. Na glavi su nošene razne vrste kapa a pretežno se nosio ćulah (u obliku kalote od uvaljane vune) i fes od filca, s kićankom od svile. Oko kapa obmotavao se široki vuneni ili svileni šal u obliku čalme.

Bosnjačka narodna nošnja

Muška nošnja sastojala se od gaća, košulje, čakšira, pojasa, obuće, kape i više dijelova gornje odjeće. Gaće, duge i sa širokim turom, izrađivane su od debljeg i tanjeg domaćeg platna. Košulje su bile široke, duge do bedara i imale duge i veoma široke rukave. Rublje imućnijih za svečanije prilike izrađivalo se od tankog pamučnog platna, protkanog svilom (vez "svilenik"). Čakšire su bile sa širokim dugim turom i nogavicama različite dužine i širine, ovisno o mjesnim običajima. Za čakšire se najviše koristila čoha i to uglavnom crna. Imućni su nosili čohu crvene ili zelene boje. Čakšire su se ukrašavale (na nogavicama, oko džepova i po šavovima) našivenim gajtanima (uzana upletena traka) i svilenim vezom uz gajtane, kod prosječno imućnih građana, a kod imućnijih zlatovezom. Oko struka opasavali su se dugim i širokim vunanim jednobožnim pojasevima (bijeli, crveni i zeleni), a imućni su nosili šarene vunene (adžem-pas) i svilene (trabolos) pojaseve. Preko pojasa nošen je i široki kožni pojas koji je sadržao više pregrada za nošenje oružja i raznih sitnica.

Na gornjem dijelu tijela nošeno je više haljetaka. Bez rukava je bio (od čoha, ukrašen kao i čakšire) džemadan – dug do struka, s prednjim dijelovima koji se preklapaju, kao i fermeni, sprijeda otvoreni. Imućni su ponekad na fermenu nosili još i toke, ukrasne pločice od srebra s loptastim dugmadima. Gornji haljeci, dugi do struka, s rukavima, bili su anterija (od pamučnog, uglavnom prugastog materijala, s prednjim dijelovima koji se preklapaju), čevkena i gunja.

U Rožajama u samom gradu danas postoje šest džamija koje su u funkciji. Pored Kučanske i Sultana Murata, koje su najstarije, tu su i džamija u Ibarcu, džamija u Suhom polju dvije na Bandžovom brdu. Kada je riječ o džamijama u selima, ističemo da većina sela na teritoriji opštine Rožaje imaju svoju džamiju.

U Rožajama postoji džamija zvana Kučanska koja je prema jednom izvoru sagrađena 1830. a po drugom 1779. godine.

Džamija Sultana Murata II (gornja džamija je izgrađena polovinom XVI vijeka a obnovljena 2004.godine. To je džamija sa kupolom i pratećim objektima gasulhanom, abdestanom i turbama. Oko džamije se nalazi muslimansko groblje sa znatnim brojem uređenih nišana sa natpisima na staro-turskom i arapskom jeziku, među njima i nekoliko tarihima-epitafima.

Ženska nošnja je bila mnogo raznovrsnija i raskošnija od muške. Bogata je vezom, čipkom i raznobojnim tkanje. Košulje su bijele od konoplje, lana ili pamuka i različite dužine. Duugačke košulje koje se vide ispod suknje ukrašavane su vezom ili čipkom. Suknje su tkane od vune, kod struke se pri izradi koristila tehnika dvonitnog i četvoronitnog tkanja. Pravougaonog oblika, obično ukrašavana utkanim prugama crvene i zelene boje, zatim utkanim resama i kićankama raznobojne vune.

Struke namijenjene svečanim prilikama odlikovale su se velikom dužinom resa i kićanki i svaka struka imala je ove ukrase koji su bili od istog materijala od koga je bio izrađen i sam ogrtač, a posebno se vodilo računa o skladnosti boja.

Tamnije struke ukrašavane su resama iste boje kojim je dodavano nekoliko crvenih, dok bijele struke imaju crne kićanke. U Vasojevićima kao karakterističan ukras ženske struke pričvršivana je kićanka po sredini duže strane tako da je pri nošenju ona visila niz leđa.

Srpska narodna nošnja

Srpska narodna nošnja zauzima istaknuto mesto u kulturi i tradiciji srpskog naroda i bila je glavna oznaka etničke pripadnosti kojom se srbi razlikovali od stranaca i moćnih osvajača.

Osnovni deo muške nošnje sve do polovine XX veka je bila košulja, bele boje, različitih dužina (Kratka do struka ili dugačka do članaka) a najčešće od kudelje, lana ili pamuka. Čakšire su se najčešće šile od sukna i bile su bijele, crne, sive ili braon boje. A Jelek je takođe bio od sukna i bogato ukrašen crnim ili plavim gajtanima a ispod njega, a preko košulje, se opasivala tkanica koja se tkala od raznobojne vune čarape su se plele od vune i razlikovale su se po dužini, boji pletiva i šarama. Opanci i šubare su uvek od kože a šubare od jagnjeće kože crne boje.

Smješten odmah pored hotela Rožaje, ovu bijelu mermernu skulpturu projektovali su arhitekta Šefćet Pećanin i slikar Hilmija Čatović. Posebna misija je bila za Hilmiju Čatovića jer je Rožaje bio dom njegove porodice a spomenik obilježava sećanja na članove porodice poginulih. Pored skulpture, mali bronzani reljef nalazi se na sredini pet

plaketa smeštenih ispred spomenika, i na većni se nalaze imena palih boraca iz drugog svetskog rata i to u narodno-oslobodilačkoj borbi.

„30.septembar“ za rožajsku opštinu predstavlja dan ponovnog rođenja. naime, SFRJ je od aprila 1941.godine bila okupirana od strane nacista i fašista. Rožajski kraj od maja 1941. pa sve do njegovog oslobođenja 1944. pripadao je italijanskoj okupacionoj zoni. U noći između 29. i 30. septembra, prvi put je oslobođeno Rožaje od okupatorskih snaga. Oslobođenje je izvojevano sa brigadama i pripadnicima muslimanskog bataljona. Oslobođanjem rožajskog kraja od okupatora, Rožaje je istovremeno bilo oslobođeno od svake vrste nasilja i uz postavljanje novog političkog sistema, omogućen je dinamičan i ubrzan razvoj ove sredine. 30.septembar se slavi kao dan opštine Rožaje.

U Beranama je situacija drugačija kada su u pitanju vjerski objekti. Na području Opštine Berane ima samo jedna džamija i jedan mesdžid. Ova džamija je napravljena donacijom građana i tako se i održava. Obnovljena je je 1997. godine i od tada aktivna za svih pet namaza. Džamija je sa četvorovodnim krovom i posjeduje abdestanu, gasulhanu i kancelarije za potrebe Islamske zajednice.

Albanska nošnja je bila veoma popularna u Sandžaku i kod sandžačkih Bošnjaka i kod sandžačkih Srba. Čakšire, ćulafe (ćulahe), fermane i druge odjevne predmete koji su danas karakteristični samo za albanski narod kao tradicionalna nošnja, bili su prihvaćeni kod svih naroda.

Albanska narodna nošnja

Ženskoj nošnji kod Albanci na istoku Crne Gore karakteristična je košulja dugačka do gležnjeva. Šivena je od konoplje ili lana u prirodnoj boji, sa dugim rukavima a preko se nose dvije vrste tkanih pregača. Prednji dio je najčešće izrađena od vune ukrašena geometrijskim ornamentima, dužine do koljena i zadnji, kako ga nazivaju šapalak, znatno je manjih dimenzija od prednjeg i izrađen je od crvene vune i ukrašena crnim gajtanima. Oko struka je uzani tkani pojas, ukrašen perlicama i raznobojnim koncem. Jelek je izrađen od tanjeg sukna ili čohe crne boje, dužine do ispod grudi. Ukrašen je floralnim ornamentima i gajtanima od raznobojnog konca. Na nogama su vunne dokoljenice, najčešće crne boje i opanci od kože sa prepletom od pamučnog konca na dokum. Na glavi je dezenirna marama, tj. šamija ili jednobojna marama sa dugim resama koja se vezuje ispod brade.

Muška albanska nošnja sastoji se od jednostavne bijele košulje sa dugim rukavima šivena od konopljanog ili lanenog platna. Čakšire su od sukna bijele boje, krojene sa niskim strukom i imaju dva proreza. Oko proreza čakšire su ukrašeni crnim širitima i gajtanima. Preko košulje, ljeti se nosi jelek od tanjeg sukna ili čohe, ukrašen crnim gajtanima, a zimi bijeli sukneni miltan ukrašen crnim gajtanima. Oko struka je tkani pojas koji se zbog svoje dužine od pet metara obmotavao više puta. Na glavi je ćulaf, polukružna plitka kapa izrađena od sukna. Na nogama su bijele vunene čarape i opanci od kože ili gume sa prepletom od pamučnog konca.

U znak sjećanja na stradale rodoljube, žrtve Drugo svjetskog rata, na brdu Jasikovac sagrađen je spomenik "Slobode", u obliku metka, visok 18 metara. Spomenik je rad arhitekta Bogdana Bogdanovića. Spomenički kompleks čine i 40 granitnih blokova, na kojima je ispisana istorija ratova beranskog kraja.

Sedemdesetih godina regionalne i nacionalne grupe organizovale su plan izgradnje spomenik kompleksa u Ivangradu u znak sjećanja na mnoge žrtve Drugog svjetskog rata. Mjesto izabrano za spomenik je na vrhu brda, poznato kao Jasikovačko brdo, gdje je 17. jula 1941. Godine pogubljeno devet učenika u znak odmazde za ustanak.

Završeni kompleks otkriven je javnosti 15. septembra 1977.godine, uz posvetu za spomenik koji je dao čuveni crnogorski ratni veteran i političar Đoko Pajković. Ovaj simbol nacionalne zahvalnosti je znak vedrog sutrašnjeg dana, bez izdaje, otuđenja, bez mržnje, nasilnih napada....

Najstariji i jedan od najznačajnijih manastira u Crnoj Gori je “Durđevi Stupovi” koji se nalazi u blizini Berana. U njemu je Sveti Sava uspostavio budimljansku episkopiju i donijeta Odluka o ujedinjenju ovih krajeva sa Crnom Gorom.

U ovom manastiru sačuvani su djelovi starog živopisa. Po novijim istraživanjima ostaci živopisa u oltaru potiču iz Njemanjičkog doba.

Manastir je pet puta rušen i spaljivan ali i isto toliko puta obnavljan. U manastiru se čuvaju originalne freske, jevanđelje u srebrnim koricama kao i veliki krst iz XIX vijeka.

Manastir je 2013. godine obilježio 800 godina postojanja, 3. avgusta je bila svečana akademija a 4. avgusta liturgija.

Petnjičani se nadaleko hvale ovom božjom kućom i ponosno za nju kažu da je jedna od najljepših džamija u Evropi, jedinstvene arhitekture, sa drvenim, ručno rezbarenim stubovima. Sa površinom od oko 550 metra kvadratna može da primi više stotina vjernika. Džamija u Petnjici je inače poznata po tome što je jedina trospratna džamija u Crnoj Gori, a i na Balkanu.

Istražujući po brojnim sajtovima ipak, ne može se naći podatak kada je ova džamija sa sigurnošću nastala. Narodno predanje kaže da je to bilo krajem 16. vijeka. Historičari njenu izgradnju povezuju sa dolaskom Hajdar- paše Selima 1689. godine, kada je izgrađeno više objekata orijentalnog stila u Lirskoj dolini.

Njen prvobitni izgled znatno se razlikovao od današnjeg. Obim zgrade je bio manji-prvi sprat napravljen od kamena, a drugi od drveta. Minaret je bilo drveni, a džamija je bila pokrivena tahtom.

Promenom vladara i inicijali na kapama su se menjali. Kape sa zlatnim polukrugovima i inicijalima bile najviše u upotrebi, ali su često na čitavoj površini *tepelaka* vezeni i drugi motivi

Ženska nošnja se takođe vremenom menjala, naročito materijal za njenu izradu. Svečana nošnja se izrađivala od boljeg materijala i raskošno se ukrašavala. Devojke su nosile kapu sličnu muškoj ili su išle gologlave. Žene su nosile lepo rađen (svilemi veo, koji je bio pričvršćen za pletenice i padao je niz leđa. Košulja je rađena od svile sa zlatnim ošvicima. Devojke i neveste su povrh košulje oblačile dolakticu (rukavi do lakata), od crvene ili ljubičaste svile i ukrašenu srmom oko rukava i duž otvorenih rubova, a starije žene zlatnu jaketu sa rukavima, raskošno ukrašenu srmom.

Sve žene su nosile fabričke čarape i cipele ili domaće opanke.

U centru Plava, na najvišojem dijelu Meteriza, nalazi se Stara džamija, ili kako je u ovom gradu još nazivaju, Čaršijska džamija. Najpoznatija od četiri džamije u ovom gradu, Stara džamija pamti najranije dane ovog mjesta, i važi za najstariju građevinu u Plavu. Za potrebe vjerske službe vojnika u tvrđavi, 1471. godine, u Dizdarevom gradu sagrađena je današnja Stara džamija, koja je do danas ostala kao jedini svjedok postojanja nekadašnjeg Dizdarevog grada.

Sama konstrukcija ovog veoma značajnog kulturnog i religijskog spomenika je vrlo interesantna. Ulaz u džamiju je sagrađen od drveta, bogato ukrašenog umjetničkim rezbarijama u drvetu i arabeskama, dok je drugi dio, takođe bogato ukrašen orijentalnim ukrasima, sagrađen od kamena.

Džamija je kroz svoju istoriju obnovljena u više navrata, a njen sadašnji izgled datira iz 18. vijeka. Zbog svog kulturnog značaja, neobične konstrukcije i arhitekture, Stara džamija u Plavu je stavljena pod zaštitu zakona i predstavlja jednu od najpoznatijih turističkih atrakcija ovog kraja.

Manastir Svete Trojice u Brezovjici nalazi se na lijevoj obali Lima na 2 km od njegovog izviranja iz Plavskog jezera na ušću rijeke Komarače ispod brda Gradac, ovo je najstariji sačuvani objekat u Plavu i potiče iz doba Nemanjića, prema predanju on je stariji od manastira Dečana nekih 30 godina. Crkva je zidana u srpsko-vizantijskom stilu i pripada tipu jednobrodnih kamenih građevina. Crkva je obnovljena i oslikana 1576. godina za vrijeme vladavine igumana jeromonaha Nestora.

Od živopisa sačuvani su samo, dosta oštećeni fragmenti, očuvani dio kompozicije Strašni sud, Gostoljubljenje Avramovo, slike Sv. Nikita, Bogorodica sa Hristom, iznad nje Sv. Srđ i Vakh, jedan arhanđeo, Uspenje Bogorodice, lik Jovana Preteče iz kompozicije Deizisa itd.

U sastavu manastirskog kompleksa se nalazi prva osnovna škola.

Narodna nošnja svih naroda i narodnosti u Crnoj Gori zapravo je odraz načina odijevanja žena i muškaraca kroz različite vremenske periode I na nju su se odrazili razni kulturni uticaju i etničke razliuke.

Narodna nošnja se može podijeliti na mušku, žensku i dječju, u okviru kojih postoje manje podjele na narodnu nošnju za kuću, za izlazak, za ulicu i svečana narodna nošnja.

Svim narodnim nošnjama zajednička karakteristika je bogatstvo veza, fine tkanine za izradu, interesantni krojevi i bogatstvo i raznolikost dodatnih predmeta.

Crnogorska narodna nošnja

Crnogorska narodna nošnja nekada je bila pravi statusni simbol i dio nacionalnog identiteta i kulturnog nasleđa. Elegentnog je kroja, mnapravljenog od najkvalitetnijih tkanina, sa bogatim zlatnim vezanjima i odvažnim kombinacijama boja.

Materijali od kojih se pravila nošnja bili su vuna, kozja dlaka, lan, konoplja i svila. Kapa je bila obavezna a preko košulje koja se pravila od platna nosio se džamadan izrađen od domaćeg sukna, pamučne tkanine ili crvene čoje. Dimije su se izrađivale od domaćeg sukna, crne čoje ili crnog debljeg platna. Opasavao se vuneni ili pamučni pojas, dug 5—6 m, širok 15 cm. Oko listova nogu zakopčavale su se vunene dokolenice i opanci od volovske kože urađeni kanapom.

Zimi se preko ove odeće nosio gunj takozvana bjelača, koji se izrađivao od belog domaćeg sukna koji se spreda nije zakopčavao, i nosila bi se i struka, vuneni ogrtač sa resama. Oko pasa se stavlja kožni silav, preko njega crveni vuneni pojas, a na kojem se obavezno nosilo oružje.

Crnogorska kapa okruglog je oblika, sastavljena od crnog svolenog oboda, zvanog deravija, i crvenog temena, zvanog tepelak ili tepeluk. Za razliku od oblika, vez na kapi se menjao, prvi vez je bio oko kape, odnosno na deraviji.

. Poslije hodnika dolazi prostorija, koja predstavlja produžetak istog, sa većim dimenzijama, sa uzdignutijim patosom za 20 cm, u odnosu na hodnik. Dimenzije ove prostorije zvane ćošak, bile su 1,5 x 2 m, a bila je ukrašena ornamentima. Prozori ove prostorije bili su okrenuti prema sokaku koji je vodio do prve raskrsnice. Ćošak je imao pogled i u pravcu vodenice koja je bila na desnoj obali Ibra. Jedan prozor je gledao u pravcu "Ganića Krša", gdje postoji pećina „Sarandža“, kada se moralo sakriti u slučaju ratne opasnosti. U letnjem periodu najčešće se sjedilo u ovoj prostoriji-ćošku, posmatralo se ko od kuda putuje i ko se približava kuli. Široki hodnik se ljeti koristio za posluživanje jela, jer je u njemu bio ugrađen umivaonik (legen) za pranje ruku i posuđa a u velikoj sobi je bila izgrađena zemljana peć-furuna za zagrijavanje prostorije.

Sobna vrata su bila od drveta i izrezbarena a na spratu su imale tri sobe tzv. „velika i mala soba“ i „sobica“. Velika soba služila je za dnevni boravak porodice. U ovoj sobi je postojao odžak, verige za grijanje vode, zemljana peć sa lijepo sazidanom kupolom. U svim sobama plafon je bio od drvenih bukovih dasaka-šašovaca. Prozori ove prostorije bili su usmjereni u pravcu istoka sa toplijama - mušebcima (oblim rešetkama) koji su se zatvarali sa unutrašnje strane. Do zemljene furune nalazio se paravan tzv. krevet . U ovoj sobi su se još nalazili dušekluci, dolapluci, a iznad njih su se nalazile police za posudje. Prostorije su noću osvjetljavane petrolejkama - lambama.

Kula je bila pokrivena šindrom (drvenim krovnim pokrivačem). Vremenom, kula je propala, prostor oko kule je zauzet od privatnih kuća, a 1979. godine, znatno je oštećena od zemljotresa tako da je sada bez krova, oronula i izložena je vremenskim nepogodama.

Time je ova kula izgubila na svojoj istorijskoj vrijednosti i originalnosti ali je sačuvana kao podsjećanje na nekadašnju tradiciju i kulturu Bošnjaka Rožaja.

Jedina džamija u užem gradskom jezgru, prenesena je 1741. Godine iz sela Jabučine udaljenog oko pet kilometara od grada. Predanja kažu da su je stanovnici Bijelo Polja prenosili kamen po kamen u koloni u roku od dva dana. U dvorištu je sahranjen Mustafa Gušmirović pa se često naziva I Gušmirovska džamija i danas se nalazi pod zaštitom Zavoda za zaštitu spomenika kulture.

“Ganića kula”

Osim običnih kuća u varošim su postojale i kule. U Rožajama postoji jedna takva kamena kula – Ganića kula, koja danas postoji u obnovljenom obliku i na sasvim drugom mjestu u odnosu na zidine autentične Ganića kule. Današnja kopija Ganića kule predstavlja simbol rožajske kuće iz turskog doba i ona je najstarija građevina u Rožajama.

Smatra se da je kula je najvjerovatnije sagrađena 1797.godine.

U dokumentima – prepisci Vase Popovića i Miloša Obrenovića, pominje se Ganića Kula kao vojno utvrđenje u vezi pobuna i prolaska bosanske vojske Huseina Gradaševića kroz Sandžak, prema Kosovu, gdje se 1832.godine odigrala bitka između njegove i turske vojske.

Originalni izgled Ganića kule, danas Zavičajni muzej

Dr. Milisav Lutovac navodi da je kula napravljena kao utvrđenje za odbranu od Karađorđevih ustanika i prvobitna namjena joj je bila da bude vojno utvrđenje, dok je kasnije služila za stanovanje porodice Ganić.

Kula je sagrađena u podnožju Ganića Krša, na lijevoj obali rijeke Ibar. Oko kule je bio sagrađen zid sa dvije strane, visine dva metra i širine 50 cm. U avliji se nalazilo nekoliko objekata, a nalazio se i mutvak-pekara za pečenje hljeba. Avlijska vrata su bila napravljena od drveta, iz dva dijela, visine 2,5 metara. Na tim vratima je postojao otvor zvani „kapidžik“ koji se koristio za ulazak i izlazak u avliju. Vrata su se zaključavala sa unutrašnje strane mandalom. Velika vrata su imala rezu i zaključavala su se katancem. Donji dio avlije bio je ograđen tarabama, a ispod kule nalazila se štala za konje. Sa istočne strane kule nalazio se izvor pitke vode. Inače Kula je bila sagrađena od kamena od drveta. Dio koji je sagrađen od kamena sastojao se: od podruma, prizemlja i sprata. Zidovi su bili od neotesanog kamena, a kao vezivno sredstvo služila je glina, ilovača pomiješana sa pljevom i seckanom slamom.

Na svakom spratu su postojali otvori, dimenzija 0.40 x 0.40 m, a svrha tih otvora je bila da posluže kao puškarnice, kada to zatreba. Sa unutrašnje strane prozori su imali nešto veće dimenzije, a na gornjoj strani su imali svodast, polukružan oblik sa bukovim toplijama i mušebcima. Na svakom spratu su postojala po tri prozora, jedan okrenut prema zapadu (prema avlijskoj kapiji), a dva okrenuta prema jugu. Kula je spolja ostavljala utisak velike gradjevine, zbog debljine zidova, a enterijer je bio ograničen i skučen. Prostor u podrumu je bio namijenjen za držanje stoke, postojale su improvizovane stepenice za ulaz u prizemlje. Vrata su bila od tesanih bukovih dasaka. U podrumu su postojali otvori zvani „mazgale“ koji su takođe korišteni kao puškarnice u ratnim vremenima, a korišteni su i za ventilaciju objekta.

Čardak je bio sagrađen od tesanih bukovih greda. Na samom ulazu u čardak, postojao je prozorčić, prorezan u gredama, sa poklopcem (kanatom), namjena mu je bila da osvjetljava stepenišni prostor i ujedno je služio za vodjenje razgovora kada bi neko tražio određenu osobu iz kule. Pri samom ulasku na čardak, prvo se nalazio hodnik sa patosom od dasaka i plafonom od bukovih dasaka zvani šašovci.